

Değerlendirme aşamasındaki yazıda bilinçsiz kopyalama ve yazarın yayını geri çekme isteği

Unconscious plagiarism and author's request for withdrawal of his paper under consideration

F. Suna Kırac

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nükleer Tıp Anabilim Dalı, Denizli-Türkiye

Olgu Sunumu

Yazar **A** orijinal araştırma sonuçlarını içeren makalesini yayınlanması için değerlendirilmek üzere **X** dergisine gönderiyor. **X** dergisi Editörü yazıyı incelenmesi için iki hakeme gönderiyor. Hakem 1, incelenmek üzere gönderilen makalenin bir bölümünün daha önce yayınlanmış başka çalışma ile örtüştüğünü ve ilk çalışmaya atıf yapılmadığını saptıyor. Ayrıca, makalede sunulan kaynakların daha önce yayınlanmış çalışmanın kaynakları ile örtüştüğünü ve kısmen atıfta bulunarak kopya edildiğini Editöre bildiriyor. Hakem 2 de Hakem 1'in eleştirilerine benzer görüş bildiriyor. Ek olarak, aynı hatalı kaynak bilgisinin söz konusu iki yazıda aynen aktarıldığını rapor ediyor.

Editör, Yazar **A**'ya hakemlerin görüşleri ile birlikte hakem raporlarında iddia edilen alıntı olayının incelendiğini ve gelişmelerin kendisine bildirileceğini açıklayan bilgilendirme mektubu yazıyor. Bunun üzerine, Yazar **A**, Editöre yazdığı yanıtta kendisine yöneltilen alıntı suçlamasını kabul etmediğini, "hiçbir kanıt olmadan yol açılan huzursuzluk" ile ilgili olarak yasal yollara başvuracağını ve "dergi tüzel kişiliği aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açacağını" bildiriyor. Bu yanıt mesajından yaklaşık on gün sonra Yazar **A** yazıyı geri çekmeyi planladıklarını bildiren ikinci mektubu Editör'e gönderiyor. Bunun üzerine Editör, Yazar **A**'ya mektubun içeriğinden duyduğu rahatsızlığı dile getiren ve COPE algoritmasına göre değerlendirmenin sürdürdüğünü belirten bir yanıt mektubu gönderiyor. Ayrıca, söz konusu yazının hakemler tarafından değerlendirilmesi son aşamaya

geldiği için geri çekme işleminin mümkün olup olmadığının dergi yayın kurulu tarafından tartışılması gerektiğini açıklıyor. Konu hakkındaki yazışmaları arkadaşları ve kıdemlileri ile paylaşmasını öneriyor; hakemlerin eleştirilerine yeterli ve ayrıntılı yanıt verilmesini istiyor. Ayrıca, **X** dergisinin etik köşesinde yayınlanan olgu sunumlarını ve değerlendirmeleri okumasını öneriyor. Bu yazışmalar sonucunda Yazar **A**, Editör'e yanlış anlaşılma olduğunu ve olaydan duyduğu üzüntü ve özürlerini bildiren bir mesaj gönderiyor. Ayrıca, hakemlerin önerisi doğrultusunda alıntı saptanan bölümleri düzelterek revizyon yapılmış yazısını gönderiyor.

Süreç

Dergi yayın kurulunda Editör ve Yazar **A** arasındaki tüm yazışmalar COPE, ICMJE kuralları (1, 2) doğrultusunda değerlendirilerek bu durumun ve ilk mektuptaki "tehditkar" yanıtların araştırmacının genç, tecrübesiz olması ve yayın etiğini tam bilmemesinden kaynaklandığı görüşünde birleşiliyor. Sonuçta, olay bilinçsiz alıntı (unconscious plagiarism) olarak kabul edilerek yayını geri çekme (withdrawal) isteğinin ret edilmesi gerektiğine karar veriliyor. Ayrıca, dergi Editör ve Editör Kurulu'nun bir görevinin de yayın etiği konusunda eğitici rolü oynamak ve tecrübesiz olan genç araştırmacıların bu konudaki eksikliklerini gidererek bilime kazandırmak olduğu görüşüne dayanarak, Yazar **A**'ya yayın etiği konusunda eğitici mektup yazılmasına karar veriliyor. Olayın kapatılması ve yazının düzeltilmiş şekli yayına uygun ise yayınlanmasının uygun olacağı kanaatine varılıyor.

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Prof. Dr. F. Suna Kırac, FASNC, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nükleer Tıp Anabilim Dalı, Doktorlar Cad. No: 42 20100 Denizli-Türkiye Tel: +90 258 265 17 92 E-posta: fskirac@yahoo.com

Çevrimiçi Yayın Tarihi/Available Online Date: 13.03.2012

© Telif Hakkı 2012 AVES Yayıncılık Ltd. Şti. - Makale metnine www.anakarder.com web sayfasından ulaşılabilir.

© Copyright 2012 by AVES Yayıncılık Ltd. - Available on-line at www.anakarder.com

doi:10.5152/akd.2012.072

Sonuç

Olay kapandı. Revizyon yapılmış makale tekrar değerlendirilmek üzere hakem 1 ve 2'ye gönderildi. Hakem değerlendirmeleri sonucunda yazı yayınlanmaya uygun bulundu. Yazarın kurum idaresi olay hakkında bilgilendirilmedi.

Bu olay nedeni ile etik köşesinde intihal ve yayın geri çekme olaylarını tartışmak istedik. Daha önce de tartıştığımız kopyalama (aşırma=alıntı=plagiarism=intihal) olayı ulusal ve uluslararası yayınlarda son yıllarda, ne yazık ki, sık karşılaşılan bir durumdur (3). Yazı dergide yayınlanmadan önce, sunulan örnek olguda olduğu gibi, Editör ya da hakemler tarafından saptanabilir veya yayımlandıktan sonra okuyucu (lar) tarafından saptanabilir (4-6). Bir yazıda aşırma olayı saptandığında veya şüphelenildiği durumda nasıl davranılması gerektiği konusunda yayınlanmış yönergeler kesin kural koyucu olmayıp, karar sürecinde Editörlere yol gösterici özelliktedir.

En sık uygulanan COPE yönergelerinde, aşırma (plagiarism) bilinçli (conscious) ve bilinçsiz (unconscious) olarak ikiye ayrılmakta ve olayı sonlandırma süreci her iki durum için ayrı ayrı tanımlanmaktadır (2, 3). Öngörülebileceği gibi, bilinçli aşırma yayın etiğinde ciddi bir durum olup, sorumlu yazar(lar)a ciddi yaptırımlar getirir (7, 8). Bilinçsiz kopyalama da yayın etiğine aykırı bilimsel yanıtma olayıdır; fakat kasıtlı yapılmadığı için yaptırımları daha hafiftir (6). Yukarıda sunulan olayda olduğu gibi, genellikle genç ve tecrübesiz araştırmacıların hazırladığı yayınlarda bilinçsiz kopyalama (alıntı) ile karşılaşmaktadır. Yazı hazırlanırken benzer yayın veya yayınların beğenilen kısımlarından "kes-yapıştır" yöntemi ile alıntı yapılması sonucu oluşmakta ve özellikle yabancı dilde hazırlanan yazılarda sık karşılaşılmaktadır. Eğer kopyalama olayında kasıt olmadığı görüşünde birleşilirse, yayın etiği konusunda kural koyucular "genç yazarların yazılarında göze çarpan bazı durumların hoş karşılanmasını, bu konuda iletişimin daima eğitimle birlikte yürütülmesini" önermektedir (1, 2). Aşırma olayı yazının değerlendirilme aşamasında saptandı ise, Editörün sorumlu yazara yazısındaki birebir örtüşen kısımları değiştirmesi gerektiğini bildiren mektup göndermesi önerilmektedir. Yazar tarafından gerekli değişiklikler yapılan ve diğer yayın veya yayınlarla benzerlikleri giderilen yazı ret edilmeksizin yayınlanabilir. Böylece, bilinçsiz ortaya çıkan yayın etiğine aykırı olay bilim dünyasına bir araştırmacı kazandırarak sonuçlanmış olur.

Kopyalama olayında olası ikinci sonuç, yazıdaki düzeltmeler değerlendirmeye alınmaksızın yazara (eğer mümkünse bütün yazarlara) durum açıklanarak ve gelecekteki beklenen davranış yazılarak başvurunun ret edildiğinin bildirilmesidir. Sonuçta, sonuçlandırılma süreci her alıntı olayında aynı olmayıp tümü ile, olayın gidişatı hakkında dergi yayın kurulu ve Editörün edindiği bilgilere dayalı karar niteliğindedir.

Tabii bu sonlandırma süreci her zaman sorunsuz ilerlemekte, bazen bizim olayımızda olduğu gibi hoş olmayan ve deontolojiyi zorlayan durumlar ile karşılaşmaktadır. Bu durumlarda, olay bilinçsiz kopyalama dahi olsa Editörün yayın başvurusunu ret edebilir. Ancak, Editör ve yayın kurulunun önemli bir görevinin de araş-

tırmacıların yayın etiği konusunda eksiklerinin giderilmesi ve hatalarının düzeltilmesi olduğu göz önünde bulundurularak mümkün olduğu kadar yapıcı davranış modeli sergilenmesi önerilir.

Değerlendirme aşamasında, Editör'den yazısında aşırma (plagiarism=alıntı) şüphesi olduğu bilgisini içeren mektup alan araştırmacıların ilk tepkisi genellikle bu durumu kabul etmemek olmaktadır. Aslında bu, kabul etmemekten çok kabul edememe durumudur. Sorumlu yazarın, kendisine gönderilen gerekçeli hakem raporlarını objektif olarak yorumlamadan ve gerekli incelemeyi yapmadan duygusal davranarak savunmaya geçmesi ve hatta yazısını yayından geri çekmeyi talep etmesi dergi editörlerinin ender karşılaştığı bir durumdur. Ancak, yayını geri çekme işlemi yalnız yazar(lar)ın isteğine bağlı olmayıp, dergi editörü ve yayın kurulunun kararına bağlıdır. Bu konuda standart kurallar tanımlanmadığı için yazıyı geri çekme (withdrawal) olayı dergi yayın politikasına göre farklı sonuçlanabilmektedir. Yazıyı değerlendirmeden geri çekme olayının olası sonuçlarının tartışıldığı iki farklı örnek aşağıda sunulmuştur.

İlk örnek 02-04 numaralı COPE olgusudur (6). Burada genç bir araştırmacının bilinçsiz aşırma olayı yayın öncesi saptanmış ve kıdemli yazar yazıyı geri çekmek isteğini Editöre iletmıştır. Dergi Editörü ve yayın kurulunun onayı ile yazı değerlendirilmeden geri çekilmiştir. İkinci örnek 08-32 numaralı olgu ise, tekrar yayın olayı saptanan yazıyı yazarın geri çekme isteğinin dergi editörü tarafından ret edilmesi ve 5 yıl süre ile yazardan yayın kabul edilmeyeceğinin yazara bildirilmesi şeklinde sonuçlanmaktadır. Gerekçe olarak, akademik dürüstlüğün olmaması ve hakemlerin değerlendirme için boşuna zaman harcamış olması gösterilmektedir (9). Ciddi yaptırım kararının yazılı olarak bildirilmesini takiben sorumlu yazarın, yasal yollara başvuracağını bildiren yanıt mektubunu dergi editör ofisine gönderdiği görülmektedir. Bu örnek olguda, olay dergi yayın kurulunda incelenmiş ve kurulun görüşü doğrultusunda Editör "aynı yazardan 5 yıl süreli yayın kabul etmeme" kararını geri çekmiştir. Aynı zamanda, olay Yayın Etiği Komitesi Forumu'nda (COPE Forum) da tartışılmış ve "yazarın yazılarının 5 yıl süresince dergiye kabul edilmemesi kararının çok ağır ceza olduğu ve en uygun yaptırımın yazının ret edilmesi olacağı" önerisinde bulunulmuştur. Ancak, eğer Editör etik ihlalinin süreceği endişesi taşıyorsa yazarın kurumuna bilgi verilmesi ve inceleme istenmesinin uygun olacağı da açıklanmıştır (9).

Bizim tartışmak için sunduğumuz olguda sorumlu yazarın alıntı şüphesi ile incelenen yazısını geri çekme isteği, ikinci örnekte olduğu gibi, Editör ve dergi yayın kurulu tarafından ret edilmiştir. Yazarın yapılan ağır etik ihlali suçlaması nedeni ile dergi tüzel kişiliği hakkında "yasal yollara başvuracağı" ifadesi önemsenmiş; ancak genç ve tecrübesizlik nedeni ile böyle bir ifade kullandığı ve ciddi yaptırımlar uygulanmasının doğru olmayacağı görüşü benimsenmiştir. Uluslararası yayın etiği kurallarına göre, yazarın yanıtı ve davranış modeline dayanarak etik ihlalinin bilinçli olmadığı ve herhangi bir kasıt içermediği kanaatine varıldığından yazara yayın etiği konusunda eğitici mektup yazılarak makalede kopyalama saptanan bölümleri değiştirmesi ve kaynakları yeniden düzenlemesi istenmiştir. Yazar önerilen

değişiklikleri belirtilen süre içinde yapmış ve makale hakemler tarafından değerlendirilmeye devam edilmiştir. Sonuçta, olay kapatılmış ve düzeltilmiş makale hakem değerlendirmeleri sonucunda yayınlanmaya uygun bulunmuştur. Böylece, bir araştırmacının yayın etiği konusunda "uygulamalı" eğitimine katkıda bulunulmuş ve araştırma yapma isteği de örselenmemiştir.

Kaynaklar

1. International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE). Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. Available at: <http://www.icmje.org>.
2. Committee on Publication Ethics (COPE): Guidelines on Good Publication Practice (<http://www.mco.edu/lib/instr/libinsta.html>; <http://www.publicationethics.org.uk>).
3. Kıraç FS. Two situations which are difficult to differentiate from each other: plagiarism and duplication. Anadolu Kardiyol Derg 2011; 11: 459-60.
4. COPE case 00-33 on Alleged plagiarism. Available at: URL: <http://www.publicationethics.org/cases>.
5. COPE case 06-24 on Potential plagiarism. Available at: URL: <http://www.publicationethics.org/cases>.
6. COPE case 02-04 on Plagiarism in <http://www.publicationethics.org/cases>.
7. COPE case 06-10 on A Case of Plagiarism. Available at: URL: <http://www.publicationethics.org/cases>.
8. COPE case 03-11 on Extensive Plagiarism. Available at: URL: <http://www.publicationethics.org/cases>.
9. COPE case 08-32 on Unethical Withdrawal of a Paper. Available at: URL: <http://www.publicationethics.org/cases>.